

Positie paper Artsen zonder Grenzen ten behoeve van het rondetafelgesprek over misstanden in de hulpsector in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 26 maart 2018

1. Artsen zonder Grenzen, Médecins Sans Frontières (MSF)

Artsen zonder Grenzen is een onafhankelijke medische humanitaire organisatie die medische hulp biedt aan slachtoffers van oorlogen, rampen en epidemieën. Dat doen wij wereldwijd, dáár waar hulp het hardst nodig is. Artsen zonder Grenzen helpt iedereen, ongeacht ras, politieke overtuiging en religie.

MSF Principes

Artsen zonder Grenzen wordt geleid vanuit de principes van neutraliteit, onpartijdigheid en onafhankelijkheid, voortkomend uit de universele medische ethiek die wij als organisatie volgen vanuit de overtuiging dat iedereen recht heeft op humanitaire en medische hulp. Wij bepalen zelf aan wie, hoe en waar wij hulp verlenen. Onze hele organisatie staat in het teken van het verlenen van deze hulp: onafhankelijk, zelf en ter plaatse.

Wij staan ook voor: verschil maken. Dat doen wij door medische hulp te bieden, maar ook door onacceptabele situaties wereldkundig te maken en overheden, instanties, andere organisaties of sleutelpersonen aan te spreken en hen op te roepen in actie te komen. Zodat die mensen die onrecht wordt aangedaan, de hulp krijgen die zij nodig hebben.

Vanaf juni 2016 doet Artsen zonder Grenzen niet langer een beroep op hulp gelden van EU-lidstaten of instellingen. In dat jaar werden de Europese budgetten voor 'humanitaire hulp' steeds meer ingezet om zoveel mogelijk te voorkomen dat vluchtelingen in Europa terecht zouden komen. Dit druist rechtstreeks in tegen waar wij voor staan. Met deze stap wilden we iedere medeplichtigheid aan dat beleid uitsluiten.

Organisatie structuur

MSF kent wereldwijd 24 onafhankelijke Verenigingen, allemaal met een eigen bestuur en voorzitter. Alle verenigingen zijn gelieerd aan 5 Operationele Centers, die AzG's humanitaire hulpprogramma's initiëren, aansturen en managen. Een daarvan is het **Operational Center Amsterdam (OCA)**: een partnerschap tussen MSF-UK, MSF-Duitsland, MSF-India en MSF-Holland (AzG).

Ons werk wereldwijd in cijfers

- In 2017 was MSF wereldwijd in 71 landen actief, met meer dan 42.000 medewerkers.
- De medische teams hielden in 2016 zo'n 10 miljoen ambulante consulten, meer dan 92.000 chirurgische ingrepen en hielpen bij een kwart miljoen geboortes.
- Daarbij hebben onze medische teams meer dan 80.000 ondervoede kinderen opgenomen, aan meer dan 50.000 mensen psychologische hulp verleend en zo'n 14.000 slachtoffers van seksueel geweld behandeld.

Operational Center Amsterdam (OCA):

OCA werkt in 25 landen. In 2017 gaven we € 252,4 miljoen uit aan medische noodhulp en zonden zo'n 1000 internationale medewerkers uit, zo'n 9000 nationale medewerkers en heeft rondom 350 kantoormedewerkers.

2. Onacceptabel gedrag

Artsen zonder Grenzen heeft een duidelijke gedragscode omtrent *responsible behaviour* aangevuld met een aantal andere strikte protocollen en regelingen, allemaal met als doel: het voorkomen, opsporen en adresseren van onacceptabel gedrag en misbruik. Dit heeft binnen de organisatie onze volle aandacht. Dit is geen nieuw beleid; al meer dan 10 jaar bestaat onze *Code of Conduct*, die elke medewerker moet ondertekenen. Doordat wij internationale medewerkers naar het veld sturen om samen met nationale medewerkers hulp te bieden aan uiterst kwetsbare mensen in fragiele contexten, realiseren we ons ten volle de grote verantwoordelijkheid die wij hebben om machtsmisbruik in welke vorm dan

ook te voorkomen en adresseren. In alles wat wij doen staat de bescherming van het slachtoffer centraal.

Gedragcode en trainingen

Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om een veilige omgeving te creëren: voor onze medewerkers, onze patiënten en voor al die andere mensen waarmee we in contact komen in onze projecten en kantoren. We hebben verschillende, elkaar versterkende, protocollen en richtlijnen: de Code of Conduct, het Statement of Integrity, een Framework Responsible Behaviour en een klokkenluidersregeling voor al onze hulpverleners en medewerkers: zowel de mensen die wij naar crisisgebieden uitzenden als de mensen die wij in projectlanden zelf aannemen, als ook mensen die in de hoofdkantoren werken. We trainen onze mensen om ze bewust te maken van de verschillende gedragsregels en protocollen en bereiden ze voor op de dilemma's waar je in het veld voor kan komen te staan. Ook stimuleren wij een omgeving waarin mensen durven te praten over machtsmisbruik of er melding van durven te maken.

3. Complexiteit van de context

Elk geval van onacceptabel bedrag of misbruik is er een te veel. Maar we kunnen dit nooit volledig uitsluiten. We weten ook dat dit een complex vraagstuk is, zeker in de complexe en fragiele situaties waarin wij werken. Daarom willen we de discussie en focus verbreden en het licht ook laten schijnen op deze complexiteit en de dilemma's; het grote 'grijze' gebied waarmee onze medewerkers in het veld te maken krijgen. We vinden het belangrijk om niet alleen naar procedures en protocollen te kijken. Daarbij willen we deze complexe context ook verder toelichten. Denk hierbij aan:

- De rol van lokale rechtssystemen, of het niet functioneren of ontbreken ervan;
- Corruptie;
- Grote (culturele) diversiteit in de teams, het samen leven en werken;
- De lokale cultuur;
- Bescherming slachtoffer;
- Complexe context en machtsdisbalans in de crisisgebieden waar wij werken.

4. Samenvattend

Naast het hanteren van heldere procedures, een goede opvolging en preventie maatregelen blijft het belangrijk om een open en transparante cultuur te creëren, vooral binnen deze complexe situaties, waarbinnen onacceptabel gedrag bespreekbaar kan worden gemaakt.

Wij vinden het zeer belangrijk om de dilemma's en de complexe context te onderkennen, ook in het Rondetafelgesprek dat de Kamercommissie organiseert. Bij de complexiteit van een vraagstuk als deze is het cruciaal dat de maatregelen daarop aansluiten en de context zwaar laten meewegen om effectief te kunnen optreden. Het risico bestaat dat vanuit de publieke en politieke verontwaardiging de complexiteit en de nuance verdwijnt, met als risico dat snel genomen maatregelen valse verwachtingen scheppen bij het parlement en het Nederlandse publiek. Dit is een verzoek om naast de complexiteit ook de proportionaliteit, de haalbaarheid en de toepasbaarheid niet uit het oog te verliezen.

Graag willen wij dringend hierop de aandacht vestigen en gezamenlijk het gesprek hierover aangaan.

Katrien Coppens
Adjunct directeur Artsen zonder Grenzen